

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1535

Vragen van het lid **Van der Plas** (BBB) aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over *het verzoek in de commissie-Regeling van Werkzaamheden van de procedurevergadering van de commissie LNV van 19 oktober 2022 waarbij een verzoek tot een onafhankelijk onderzoek naar een subsidietraject meerval is afgewezen* (ingezonden 10 november 2022).

Antwoord van Minister **Adema** (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) (ontvangen 14 februari 2023). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 881.

Vraag 1

Bent u bekend met het project «Tilapiakweek in de Peel» van Stichting Aquacultuur Zuidoost-Nederland (Sazon)?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Weet u hoeveel ton tilapia er middels dit project is gekweekt? In welke kwekerijen en hoeveel per kwekerij?

Antwoord 2

Het was geen eis van de FIOV (Financieringsinstrument voor de oriëntatie voor de Visserij)-subsidie dat er na afloop gerapporteerd moest worden hoeveel tilapia er tijdens de projectperiode is gekweekt. Hoeveel ton tilapia per kwekerij is gekweekt, is mij derhalve niet bekend.

Vraag 3

Bent u bekend met het feit dat in de gebouwde kwekerijen men tijdens de projectperiode is overgeschakeld op de kweek van Afrikaanse meerval en dat op verzoek van een ambtenaar van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) dit toen «Claresse®» zou zijn gedoopt middels een aanvraag voor een nieuwe soort?

Antwoord 3

Tijdens de projectperiode «Duurzame kweek en verwerking van Tilapia in de Peel» is tijdens een controle in één van de 45 bakken meerval aangetroffen wat heeft geleid tot een subsidiekorting. Gedurende de rest van de projectperiode is er in de kwekerijen tilapia bij de kweek geen overtreding van de

subsidievoorwaarden geconstateerd. Na de projectperiode heeft de kweker besloten over te gaan op de kweek van Claresse. Hiervoor is destijds door de kweker een ontheffing voor het tot productie houden van een nieuwe soort bij het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) aangevraagd. Dit is niet op verzoek van een medewerker van het de RVO gebeurd.

Vraag 4

Waarom moest deze meerval anders worden benaamd, hoewel er immers geen innerlijke of uiterlijke verschillen te vinden zijn? Of bent u van mening dat er wel innerlijke en uiterlijke verschillen zijn? Zo ja, kunt u deze dan benoemen en de onderbouwing hiervan aanleveren?

Antwoord 4

In 2009 was er nog onduidelijkheid of Claresse een meervalsoort is. Vanaf 2010 is in de rechterlijke uitspraken er echter steeds van uitgegaan dat Claresse een meervalsoort is. Dit is daarmee voor het Ministerie van LNV sindsdien geen punt van discussie meer. De Tweede Kamer is hierover op 22 november 2016 geïnformeerd in de beantwoording van Kamervragen (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2016–2017, nr. 553).

Vraag 5

In welke gemeenten zijn de kwekerijen in de aanvraag gevestigd gezien het feit dat het doel van de subsidie van € 1.059.323,48 was bepaald op het oprichten van vijf kwekerijen met een totale capaciteit van 3.000 ton tilapia vis op jaarbasis?

Antwoord 5

In totaal zijn er twee kwekerijen in de projectperiode opgericht, één in gemeente Helmond en één in gemeente Son en Breugel. De derde kwekerij is gerealiseerd na het einde van de projectperiode in de gemeente Son en Breugel. De Tweede Kamer is hierover op 27 oktober 2014 geïnformeerd per Kamerbrief (21 501–32, nr. 812).

Vraag 6 en 7

Hoeveel geld is er daadwerkelijk van de Europese Unie (EU) ontvangen voor dit project gezien het feit dat de EU (mede)financier middels het FIOV/EVF-fonds was?

Klopt het dat volgens onze informatie de EU-bijdrage uiteindelijk niet of gedeeltelijk is uitgekeerd omdat niet aan de projectvoorwaarden is voldaan? Zo ja, wat is er wel uitgekeerd en welke argumentatie is hiervoor aangeleverd? Kunt u de bijbehorende correspondentie aan de Kamer doen toekomen?

Antwoord 6 en 7

Het project is mede gefinancierd middels Europese middelen vanuit de FIOV regeling innovatieve aquacultuur. Tijdens een controle gedurende de projectperiode is gebleken dat in één kwekerij in één van de 45 bakken geen tilapia maar meerval werd gekweekt. Subsidie voor de kweek van meerval was bij deze Europese subsidieregeling expliciet uitgesloten. Dit heeft geleid tot een subsidiekorting van 1/45e deel. Het deel financiering vanuit Europese middelen voor dit project is in 2008 vastgesteld op € 1.059.323,48. Hier is bovengenoemde korting van afgetrokken. Verder heeft de Europese Commissie een correctie toegepast van € 1.002.246,00 voor de restwaarde van de op basis van de innovatiesubsidie uitgevoerde investeringen. Dit heeft plaatsgevonden in de bredere beoordeling van de einddeclaratie van het gehele toenmalige FIOV-programma door de Commissie. De beoordeling dat de restwaarde van investeringen van de EU-bijdrage moest worden afgetrokken, had daarbij betrekking op meerdere aquacultuur subsidieprojecten die middels de innovatieregeling van het FIOV-programma waren gefinancierd. U bent hierover op 27 oktober 2014 geïnformeerd per Kamerbrief (21 501–32, nr. 812).

Vraag 8

Zijn de provincie Noord-Brabant en de MRE/SRE (metropool regio Eindhoven/ Samenwerking regio Eindhoven) op de hoogte gebracht van de korting van de EU gezien het feit dat zij ook financiers in dit project waren? Zo ja, heeft

dat gevolgen gehad voor hun bijdrage(n) en zo nee, waarom is dat niet gecommuniceerd? Kunt u de bijbehorende correspondentie aan de Kamer doen toekomen?

Antwoord 8

Bij de afsluiting van het FIOV werd de korting gebaseerd op meerdere aquacultuur subsidieprojecten die onder dit fonds zijn gefinancierd. Daarom was er geen aanleiding om specifieke medefinanciers van de FIOV korting op de hoogte te stellen.

Vraag 9

Bent u bekend met het feit dat de tussenrapportages allemaal positieve resultaten lieten zien en er alleen bij de laatste tussenrapportage is gemeld dat het project was mislukt? Kunt u alle rapportages aan uw Kamer doen toekomen?

Antwoord 9

Voor een overzicht van de resultaten van het project Duurzame kweek en verwerking van Tilapia in de Peel verwijs ik u naar het eindrapport. Dit is reeds openbaar gemaakt bij het besluit over een WOB-verzoek daterende 9 maart 2011. Dit rapport is bijgevoegd als bijlage. In het rapport wordt geconcludeerd dat meerdere doelstellingen zijn behaald, maar dat de markt doelstelling, het afzetten van 3.000 ton duurzaam gekweekte tilapia per jaar, niet is gerealiseerd. U bent hierover geïnformeerd op 18 november 2008 per Aangangsel van de Handelingen (Aangangsel Handelingen, vergaderjaar 2008–2009, nr. 697). Dat niet alle resultaten zijn behaald is spijtig, maar niet ongebruikelijk bij projecten gericht op innovatie. Dit betekent echter niet dat het project daarmee is mislukt.

Vraag 10

Klopt het dat volgens onze informatie is gevraagd om nog eens 1 miljoen euro extra om het project te redden en nog een derde kwekerij te bouwen? Is deze subsidie verstrekt, in welke gemeente is deze kwekerij gebouwd en welke capaciteit had deze? Kunt u de bijbehorende correspondentie aan de Kamer doen toekomen?

Antwoord 10

Er is geen extra subsidie aangevraagd voor het bouwen van een derde kwekerij. Tijdens de projectprocedure is er gestart met de bouw van een derde kwekerij in de gemeente Son en Breugel, zie de beantwoording van vraag 5. De bouw van de derde kwekerij is afgerond buiten de projecttermijn. Alleen de kosten voor de derde kwekerij die vóór de einddatum van het project zijn gemaakt, zijn betrokken geweest in de vaststelling van het subsidiebedrag. U bent hierover op 6 oktober 2014 geïnformeerd per Kamerbrief (21 501–32, nr. 807).

Vraag 11

Is onderzocht of de terugbetaling die het B-team heeft aanbevolen ongeoorloofde staatsteun zou zijn? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat was de conclusie? Kunt u de bijbehorende correspondentie aan de Kamer doen toekomen?

Antwoord 11

Het B-team is een interdepartementaal overleg dat advies geeft met betrekking tot het interpreteren van regelgeving. Het B-team doet geen aanbevelingen ten aanzien van terugbetaling van Europese subsidiemiddelen.

Vraag 12, 13 en 14

Waarom werd er een promotiesubsidie van € 345.045,- verstrekt voor de promotie van het merk Claessee®, nadat het project met de kweek van tilapia was mislukt en men overgeschakeld was op meerval, terwijl bij de aanvraag al bekend was dat Claessee® een merknaam was?

Klopt het dat in de beoordeling van deze «promotie» subsidie stond dat er geen merknaam mocht worden gesubsidieerd? Waarom is deze subsidie dan toch uitgekeerd? Kunt u de bijbehorende correspondentie aan de Kamer doen toekomen?

Is het u bekend hoe deze € 345.045,- is besteed? Is er een overzicht van projecten die met dit geld zijn gesubsidieerd? Kunt u de bijbehorende correspondentie aan de Kamer doen toekomen?

Antwoord 12, 13 en 14

Dit betreft een subsidie uit het Europees Visserij Fonds (EVF) periode 2007–2013. Bij het EVF zijn er subsidieregelingen opengesteld die passen onder het communautair visserijbeleid, waarbij de aanvragen worden beoordeeld door een beoordelingscommissie. Bij deze beoordeling is door deze commissie aangegeven dat de subsidie niet aangewend mag worden voor promotie van een merknaam. Dit is een eis die voortvloeide uit de Verordening 1189/2006 inzake het EVF. Bij de vaststelling van de subsidie is er destijds gekeken of er sprake was van promotie van de merknaam Claresse. Dit was niet het geval. U bent hierover op 22 november 2016 geïnformeerd (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2016–2017 nr. 553). Het subsidieproject betrof een onderzoek over marktverkenning en inventarisatie van consumentenbehoeftes ten aanzien van Nederlandse kweekvis.

Vraag 15

Bent u bekend met het feit dat later in rechtszaken werd beweerd dat bestaande meervalkwekers geen last hadden van de zogenaamde «tilapia» subsidie, wellicht om schadeclaims te vermijden?

Antwoord 15

De verzoeken tot nadeelcompensatie zijn in alle uitspraken van de rechtbanken afgewezen, omdat het causale verband tussen het subsidietraject en de omzetsderving van de meevalkwekers niet aannemelijk is gemaakt.

Vraag 16

Kunt u het onderzoeksrapport en de bijbehorende correspondentie, op basis van het onderzoek dat op verzoek van de Tweede Kamer door Wageningen University & Research (WUR) is uitgevoerd naar de eventuele marktbeïnvloeding via de opdracht «Waarom stoppen de meervalkwekers» wat later is omgezet naar «Waarom stoppen de viskwekers», aan de Kamer doen toekomen?¹

Antwoord 16

Middels een WOB-verzoek van 19 juli 2018 is reeds verzocht om de originele onderzoeksopdrachten voor het onderzoek «Visteelt in Nederland, Analyse en aanzet tot actie» (LEI-rapport 2010–25). Bij het WOB-besluit van 25 september 2018 zijn in dat kader de onderzoeksopdrachten openbaar gemaakt. Ik doe u deze documenten toekomen in de bijlage. In 2021 is een nieuw WOB-verzoek ingediend door Jan Los Bedrijfsrecherche. In reactie hierop is aangegeven dat behoudens de twee eerder verstrekte onderzoeksopdrachten er geen andere documenten beschikbaar zijn die betrekking hebben op het LEI-onderzoek uit 2010.

Vraag 17

Bent u bekend met het onderzoek van Jan Los Bedrijfsrecherche naar dit project dat op 14 juni 2021 onderzoek heeft gedaan? Zo ja, onderschrijft u de conclusies van dit onderzoek? Welke aanbevelingen neemt u over van het onderzoeksrapport?

Antwoord 17

Het onderzoeksrapport van Jan Los Bedrijfsrecherche is door de eisers ingebracht in het hoger beroep bij het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden tegen Wageningen Research van 25 augustus 2020. Het Ministerie van LNV is in deze rechtszaak geen partij geweest en dit onderzoek is mij derhalve niet bekend. Ik kan daarom geen uitspraak doen over de conclusies van dit rapport.

---

¹ Wageningen Research & University, «Visteelt in Nederland: Analyse en aanzet tot actie» maart 2010.

Vraag 18

Is de verplichting tot terugbetaling door de RVO opgestart, waar in een uitspraak van de rechter vanuit wordt gegaan? Is dit gebeurd en zo nee, waarom is dit tot op heden nog niet gebeurd? Welke acties zijn er tot op heden wel ondernomen?²

Antwoord 18

In dit dossier is geen sprake van een verplichting tot terugbetaling. In de uitspraak van de Raad van State van 4 mei 2011 is eerder al het verzoek om de aan de stichting verstrekte subsidies terug te vorderen, afgewezen.

Vraag 19

Bent u bereid om het gehele project door een onafhankelijke onderzoeker te laten onderzoeken? Zo ja, op welke termijn? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 19

Sinds de afronding van het subsidieproject zijn er verscheidene rechtszaken gevoerd tot aan de Raad van State. In deze rechtszaken is voortdurend naar voren gekomen dat er rechtmatig is gehandeld. Op basis van de gelopen procedures en uitspraken, zie ik geen aanleiding om een nieuw onderzoek naar deze casus in te stellen.

Vraag 20

Bent u bekend met het feit dat door deze subsidieverlening bijna alle bestaande meervalkwekers zijn weggeconcentreerd en dat van de 25 oorspronkelijke kwekers er meer dan 20 hebben moeten stoppen?

Antwoord 20

Ik ben er mee bekend dat een groot deel van de meervalkwekers is gestopt. In de uitspraak van de Raad van State van 12 maart 2014 is geconcludeerd dat er geen causaal verband is aangetoond tussen de omzetsdaling van de meervalkwekers en de verstrekte subsidies voor het project «Duurzame kweek en verwerking van Tilapia in de Peel». Verscheidene factoren, zoals onder andere hoge productiekosten en de toenemende concurrentie vanuit het buitenland van bevroren vis hebben gezorgd voor een verlies aan afzetmarkt voor de Nederlandse meervalkwekers.

Vraag 21

Bent u bereid tot een gesprek met de getroffen meervalkwekers?

Antwoord 21

Ik weet dat er bij de meervalkwekers sprake is van onvrede over de gang van zaken rondom de subsidieverlening. Dat betreurt ik. In de afgelopen jaren zijn er meerdere rechtszaken gevoerd tot aan de Raad van State waarbij steeds is vastgesteld dat er rechtmatig is gehandeld. Een gesprek met de meervalkwekers zal dit niet veranderen.

Vraag 22

Erkent u dat deze kwekers buiten hun schuld zwaar door de subsidieverleningen aan Sazon zijn gedupeerd, zoals dit ook door de rechter is vermeld en waarin wordt gesproken van een «onbedoeld neveneffect»? Zo ja, bent u bereid een schadeloosstelling beschikbaar te stellen voor deze kwekers?³

Antwoord 22

Uit de uitspraak van de Raad van State van 12 maart 2014 blijkt dat het besluit van de Staatssecretaris van Economische Zaken (voorheen: Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie) tot afwijzing van de nadeelcompensatie stand houdt. Nu de hoogste bestuursrechter heeft beslist dat een causaal verband tussen de subsidie en de omzetsdaling onvoldoende is aangetoond, zie ik geen grond om hier anders over te oordelen. Ik zal derhalve geen schadeloosstelling beschikbaar stellen.

² Gerechtshof 's-Hertogenbosch, 14 augustus 2015, K15/0298.

³ Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, Memorie van Antwoord, zaaknummer 200.273.780/01, 25 augustus 2020.

Vraag 23

Bent u bereid om bij de beoordeling van toekomstige subsidieprojecten altijd een onderdeel op te nemen waarbij de risico's waardoor een project kan leiden tot marktverstoring worden benoemd met bijbehorende maatregelen om dit te voorkomen?

Antwoord 23

Subsidies worden enkel aan projecten verleend wanneer deze passen binnen de voorwaarden van de subsidieregeling. Met een subsidieregeling wordt marktverstoring reeds zoveel mogelijk voorkomen omdat een ieder onder gelijke voorwaarden en omstandigheden in aanmerking komt voor eenzelfde subsidie (bedrag).